

Wandelen door de 'Nieuwe Stadt'

400 jaar Hortusbuurt en Ebbingekwartier

Nieuwe Ebbingestraat vanaf de brug

Veertig jaar lang deed 'stadshistoricus' **Beno Hofman** (1954) onderzoek naar de Hortusbuurt en het Ebbingekwartier. In september verscheen zijn boek *400 jaar Nieuwe Stadt*. Al wandelend met alumna Letteren en schrijfpartner **Kirsten Otten** vertelt hij over zijn fascinatie voor de wijk.

KIRSTEN OTTEN

STAD GRONINGEN

WWW.BENOHOFMAN.NL

Zijn werkkamer heeft uitzicht op het Noorderplantsoen. 'De wal hier voor mijn deur maakte vroeger deel uit van de vesting,' vertelt Beno Hofman. 'Deze werd rond 1615 aangelegd, als onderdeel van de versterking en grootschalige "uitleg" van de vestingstad Groningen, die tot dan voornamelijk binnen de diepenring lag. Daardoor ontstond ruimte voor wat ze toen de Nieuwe Stadt noemden: de huidige Hortusbuurt en het Ebbingekwartier.'

Touwslagersknecht

De deur uit, de Noorderbinnensingel op. 'Hier onderaan de wal werkte mijn betovergrootvader zich in de negentiende eeuw letterlijk kapot als touwslagersknecht. Mijn familie

is al zeven generaties lang, ononderbroken, met deze wijk verbonden. Ze woonden hier en werkten er onder andere als koemelkers en touwslagersknechten. Dat maakt deze plek voor mij zo bijzonder.'

Veertig jaar geleden, na zijn studie historische geografie in Utrecht, begon Hofman zich te verdiepen in de geschiedenis van het stadsdeel: 'Ik wilde in Groningen promoveren op het onderwerp bij professor Pim Kooij, maar door mijn baan in het onderwijs, en later als auteur en documentairemaker, is het er nooit van gekomen.' Zijn blijvende interesse in het gebied in de afgelopen decennia leverde wel een schat aan historische informatie op, samengebracht in het uitbundig geïllustreerde boek *400 jaar Nieuwe Stadt*.

Grote Kruisstraat

Bij eetcafé Lambik aan het Noorderplantsoen – 'het op één na oudste café van de wijk.' – slaan we rechtsaf de Grote Kruisstraat in, met halverwege het Heymansgebouw van de GMW-faculteit. 'Alfa-1, heette dat aanvankelijk. Het werd in 1967-'68 gebouwd als eerste onderdeel van het gemeentelijke Plan Zuiderhoek. Volgens dat plan moesten alle woningen tussen de Nieuwe Kijk in 't Jatstraat en de Noorderbinnensingel wijken voor universiteitsgebouwen. Dankzij de komst van het linkse college onder leiding van Max van den Berg, begin jaren zeventig, belandde het plan gelukkig in de prullenbak. De universiteit was niet altijd even sterk in het erkennen van de belangen van de buurtbewoners!'

Hortustuin

Achter het Heymansgebouw ligt het restant van de oude Hortustuin. 'Hier vestigde de universiteit zich voor het eerst in de Nieuwe Stadt. Apotheker Hindrick Munting begon er in 1626 een kruidentuin. Voortdurende geldnood noopte hem de tuin in 1642 aan te bieden aan de universiteit en zo ontstond de Hortus Botanicus. In 1966 verhuisde de Hortus naar Haren, waarna de RUG hoopte haar gebouwen rondom het terrein te kunnen uitbreiden. Dit schoot omwonenden in het verkeerde keelgat, met als gevolg vele protestacties en rechtszaken, waarvan de laatste in 2008 plaatsvonden.'

Oudste café en eerste studentenhuis

Via de Hortustuin lopen we richting Kleine Rozenstraat, voor koffie in het oudste café van de wijk: 'In 1880 begon de arme weduwe Jeltje Bart-Rijkholt hier een kleine sta-kroeg. Sinds de jaren negentig heet het café De Minnaar.' In augustus deed ex-studente psychologie Anja Wassenaar haar café na 24 jaar van de hand. Hofman vertelt er over zijn boek: 'Ik heb het opgedeeld in drie delen. Het eerste deel beschrijft chronologisch de ontwikkeling van de wijk tot nu. Het tweede deel is thematisch ingedeeld: scholen, bedrijven, cultuur, maar natuurlijk ook de universiteit en de Hortus komen aan bod. Het laatste deel is een beschouwing aan de hand van historische foto's.'

We wandelen verder. Op de hoek met de Nieuwe Boteringestraat, wijst Hofman in noordelijke richting: 'Nummer 61a was in 1961 het eerste pand in de stad dat als studentenhuus stond geregistreerd. Dat werden er al snel meer, doordat de universiteit in de jaren 60 steeds meer huizen

aankocht met het oog op de bouwplannen. In afwachting van de sloop werden die huizen vaak verhuurd aan studenten.'

Nieuwe Kerk en gasthuizen

We slaan rechtsaf en bewonderen de Nieuwe Kerk aan de overkant. 'Aanvankelijk was hier alleen sprake van het "Nieuw-Kerckhof", dat in 1623 in gebruik werd genomen. De eerste stenen voor de kerk werden pas in 1660 gelegd, door de vier burgemeesters van de stad. Het kerkhof is al lang geleden geruimd. De kerk wordt tegenwoordig niet alleen gebruikt voor kerkdiensten, maar ook voor bijvoorbeeld lezingen en colleges.'

Opnieuw rechtsaf, de Grote Leliestraat in. 'In de negentiende eeuw zijn er in de Hortusbuurt vele gasthuizen, "hofjes", gebouwd voor bejaarden. Alleen al in deze straat staan het Pieternellagasthuis, het Middengasthuis en het Sint Martinusgasthuis. Alle drie zijn ze recentelijk grondig gerenoveerd.'

Langs de Noorderhaven naar de Ossenmarkt

Door de Havenstraat lopen we verder, richting de Noorderhaven. 'Dit deel van de wijk stond vroeger in het teken van de overzeese handel. De scheepswerf van de West-Indische Compagnie was er in de zeventiende eeuw gevestigd en het stond er vol met pakhuizen.' 'De diversiteit van dit stadsdeel spreekt me aan,' vertelt Hofman, terwijl we bij de Ossenmarkt aankomen. 'Hier lieten notabelen hun riante herenhuizen bouwen, terwijl een paar straten verderop mensen wegwijnden in sloppenwijken. En overal was bedrijvigheid. Er waren molens en koemelkerijen, maar ook grote bedrijven als Fongers, Niemeijer en Hooghoudt.'

Grote Leliestraat

Ebbingekwartier

Via de Marktstraat en de Wipstraat – genoemd naar een loskraan die hier stond – belanden we in het Ebbingekwartier. 'Je zou kunnen zeggen dat het Ebbingekwartier nu een "nieuwe stad" is,' besluit Hofman. 'Dit gebied werd vroeger beheerst door het Bodenterrein en de Lichtfabrieken. Tegenwoordig is het een bruisende wijk met onder andere The Student Hotel, een gloednieuw schoolgebouw, een stadsstrand en allerlei culturele instellingen.'

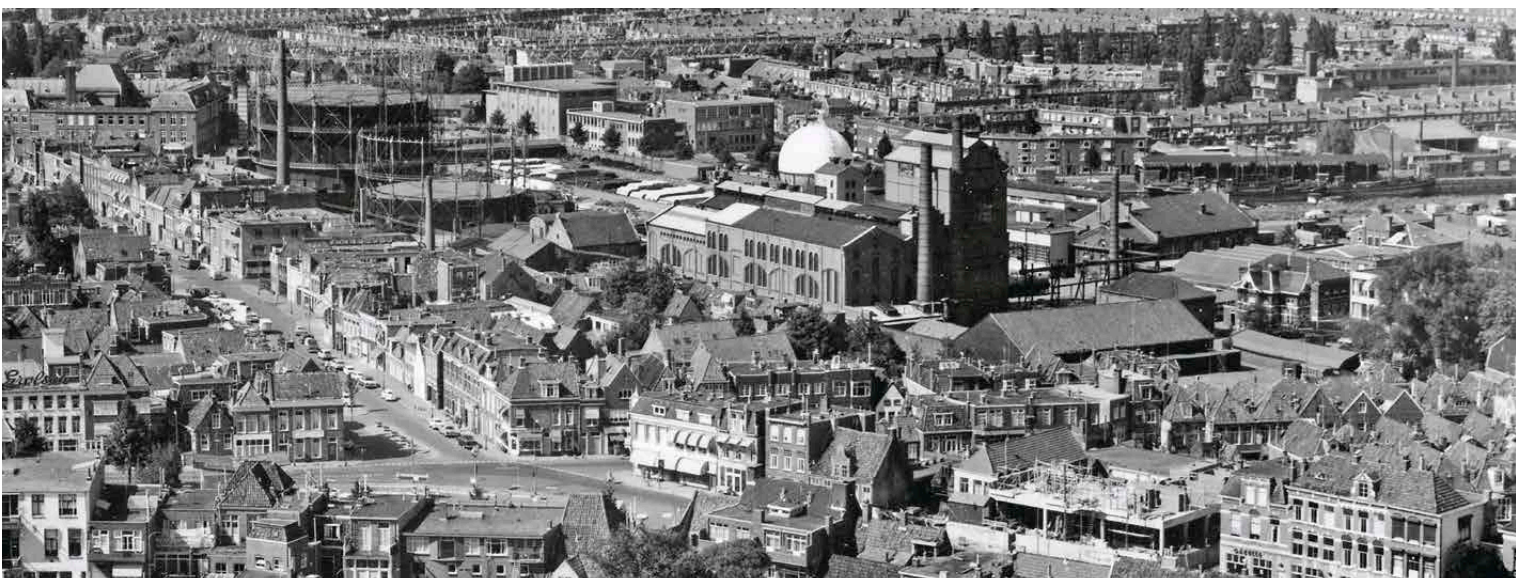

Nieuwe Stadt

400 jaar Hortusbuurt –
Ebbingekwartier

WWW.INBOEKVORM.NL

€ 24,50

Het Ebbingekwartier in 1965